

munkáját, hamis képet adott a szülőknek a gyerekekről. A pedológus kártevők leleplezése után megkezdődött a pedológus téveszmék maradványainak felszámolása. Ebben a munkában igen hasznos I. A. Pecsernyikova szovjet nevelő könyve, amely a szocialista, kommunista pedagógia szellemében helyes képet ad a gyermek neveléséről és munkával való foglalkoztatásáról.

„A boldog gyermekkor nem jelent tétlen gyermekkort” — ez a könyv egyik fejezetének címe, de az egész kötet ennek a fontos megállapításnak a szellemében íródott. A szocialista közösség, az osztály nélküli társadalom jól végzett munkát, kiváló munkafegyelmet kíván a társadalom minden tagjától. Ezért a közösségbe való beilleszkedés előkészítését, a munkára való nevelést már a gyermekkorban meg kell kezdeni és a nevelőknek harcosan vissza kell utasítaniuk minden pedológus reakciós szentimentalizmust, amely a gyermeket mesterséges üvegházba zárja és óvja az „élet viharaitól”.

Pecsernyikova a szovjet nevelés klasszikus, **Krupszkájá, Makarenko, Kailinin** pedagógiai elvei alapján tárgyalja a gyermek foglalkoztatásának a kérdését. — Könyvét nevelőink, nevelési intézményeink, iskolák, óvodák, tanulóotthonok haszonnal forgathatják. De kívánatos az is, hogy Pecsernyikova műve Makarenko Szülők Könyvével együtt minél több magyar szülő kezébe is eljusson!

KIRÁLY JÓZSEF

OSZTROVSZKIJ ÉS CSEHOV DRÁMÁI MAGYARUL.

A magyar színházlátogató- és olvasóközönséget nemcsak a szovjet irodalomtól zárta el gondosan a Horthi-reakció, de a haladó orosz irodalom legjobbjaitól is. Ami hozzánk jutott, nyugatról jött, kerülőúton, az erős forradalmi hang lefékezésével. A. N. Osztrovszkij nagyszerű drámáit alig sőt egyáltalán nem ismerte a magyar közönség (a Nemzeti Színház 1941-ben játszott ugyan egy Osztrovszkij-darabot: Az örvény-t, de a mű igazi mondanivalóját elkendőzve) s Csehov társadalomkritikája eredeti jellege is elveszett a németből való átfordítás és a színészek formalista játéka miatt.

Osztrovszkij 1823—1886 között élt, munkássága tehát arra az időre esik, amikor az „új burzsoá Oroszország körvonalai, amely a jobbágyi korból nőtt ki” (Lenin) — kezdenek kialakulni, — tehát az osztályellentmondásoknak egy igen kiélezett szakaszán. Gogoj tapasztalatait magáévá téve, az orosz burzsoázia életét választotta témául, ezt tette éles kritika és leleplezés tárgyává. A vagyoni, magántulajdoni viszonyok jelentik a drámái konfliktus forrását színdarabjaiban, a kíméletlen pénzszerzés, a nyereségvágy kivetkőztetnek minden emberi magatartást, felborítanak minden természetes

viszonyt. A magántulajdonnak ez az elidegenítő természete teszi tönkre Osztrovszkij embereit, ezeknek komiszsgága, alávaósága vigjátékait a cselekmény-kifejtetben drámává fokozza. Kíméletlen a kép, amit Osztrovszkij fest, de ugyanakkor a legteljesebb realizmus is; „hőseinek” aljassága „elkerülhetetlen következményei azoknak a körülményeknek, amelyek közt életük folyik” — (Dobroljubov), — a kapitalista társadalom szerves hibája.

Osztrovszkijt a konzervatív, reakciós kritikusok az „örök szépség” és az „esztétikai normák” nevében azzal támadták, hogy lealacsonyítja a művészet „színvonaláról” a drámaírást. Kortársa és barátja: Dobroljubov, a nagy forradalmi demokrata kritikus, a „Fénysugár a sötétség birodalmában” című hatalmas, a kritika keretein messze túlmutató, forradalmi cikkében leleplezte az „esztétikai normák” mögé bújó reakciós kritikusokat, megvédte Osztrovszkijt támadóitól és feltárta darabjainak társadalmi összefüggéseit.

Csehov drámáit is ötven éven keresztül tette üressé a formalista, dekadens, burzsoá színjátszás. A polgári dramaturgia (nem ismerve fel a Csehov-darabokban a társadalmi összefüggéseket, a polgári ideológia felbomlását) cselekménytelennek, eseménytelennek tartotta a csehovi drámát, mert a kionfliktusok (legalább is hagyományos értelemben) nem olyan kiélezetten jelentkeztek benne, mint a nyugati „háromszög” drámákban, — ahol a konfliktus felszínes, technikai. Csehovnál a konfliktus nem egymással szembenálló aktív cselekményvonalakból jön létre, nem nyílt antagonistá ellentmondásokból, hanem egy osztályon belül ellentmondásokból, magából a kapitalista társadalomnak önmagában levő ellentmondásából, a személyiségnek a tőkés társadalomban elkerülhetetlen önmagától való elidegenítéséből, elszigetelődéséből, magámaradásából. Csehov drámái nemcsak formailag komponált egészek, hanem tartalmilag is. Egy lezárt, önmaguk sorsába bezárt világ a Csehové, a burzsoázia reménytelen felbomlása, tragikomikus kapkodása uralma meghosszabbításáért.

Osztrovszkij drámái a nagy orosz klasszikus nemzeti színjátszás nevékedett. Osztrovszkij vigjátékait Scsukin, Termolova, P. Szadovszkij halhatatlan alakításai tették népszerűvé. És Sztálin:szlávskij, a színjátszás nagy forradalmasítója Csehov darabjainak rendezése közben fektette le az alapot az orosz realista színjátszás számára, tette járhatóvá az utat Gorkij drámái s a későbbi szovjet drámák számára.

A gondosan összeválogatott kötetekben (mindkettő a Franklin Állami Könyvkiadó munkája) stílusos, az írók mondanivalóját hűségesen visszaadó fordításokat találunk (Csehov drámáinak fordítói között Tóth Ár-

pád és Kosztolányi Dezső neveivel találkozunk), — különösen jónak érezzük az Osztrovszkij kötetből Szendrő József: „Erdő”, Mészöly Dezső és Mészöly Pál: „Vihar” fordítását, (bár címnek megfelelőbbnek tartanánk a „Zivatar“-t) — a Csehov kötetben az említett műveken kívül Háry Gyula Sirályát.

Azokra a kérdésekre, amiket Osztrovszkij és Csehov felvetett —, s mivel nem voltak forradalmárok, nem tudtak teljes-séggel megfelelni, majd a marxizmus-leninizmus ideológiájával felvértezett Gorkij ad választ. Amikor a Franklin Könyvkiadó hézagpótló munkájáért dicséretet mondunk, felhívjuk a figyelmet Gorkij drámáinak magyar nyelven rég esedékes gyűjteményes kiadására.

OSVÁTH BELA

J. IZCARAY: A SPANYOL NÉP HŐSE. (Szikra.)

A spanyol polgárháború, a második világháború nyitánya volt. Itt a terjeszkedő fasizmus és a demokrácia erői csaptak össze először nyílt, kíméletlen harcban. A spanyol munkásosztály Európa délnyugati csücskében valóban hősi és nagyszerű harcot vívott a fojtogató fasizmussal. Ide vezet el bennünket Izcaray könyve.

„Casto Garcia Roza élete és halála“ a regény alcíme, Roza életén és halálán keresztül látjuk a polgárháború forró napjait, a hazaáruló Franco által Spanyolországba hívott fasiszta zsoldhadserég gaztetteit: Feltáruinak előtűnk Franco börtönei, amelyek vetekszenek a Gestapo haláltáboraiival, de láthatjuk a Párt és a nép legyőzhetetlen erejét is, amellyel még a forradalmi harc bukása után is, szembeszáll a fasiszta terrorttal.

Kicsoda Casto Garcia Roza? A Spanyol Kommunista Párt hű harcosa és vezetője, aki életét adta a spanyol nép felszabadításáért, a munkásosztály győzelméért. A regényből élesen domborodik ki a hős kommunista vezető lenyűgöző alakja, a rettenhetetlen, elszánt harcos, az új típusú szocialista ember, Roza minden ereje a Pártban és a népben van. És ez mindenre képesé teszi őt. A nehézségek itt meghátrálnak: Amerikából Európába hajózik egy szekrényben ülve, vállalja az illegális munka szörnyű küzdelmeit és néma marad a fasiszta pribékek ütlege és korbácsa alatt. Mi adott erre neki erőt? A Párt és a nép!

A regénynek jó o'dalai ellenére, hibái is vannak. Hiba az, hogy néha kissé epizód-szerűek a történetek. máshol pedig érezzük, hogy az író küszködik mondanivalója tömörségével és ezt néha bizony csak a művészi érték rovására tudja megoldani. Roza élete hősköltemény. És hőskölteményt megírni 120 oldalon valóban nem könnyű feladat.

Izcaray könyve mégis értékes alkotás a magyar dolgozók könyvespolcán. Megdöbbenő erejű, tanulságos és előremutató munka.

FARKAS ANDRÁS

GERGELY SÁNDOR: FALUSI JELEN-TÉS. (Szépirodalmi Könyvkiadó.)

Kevés példát láttunk csak eddig az új szociográfia megteremtésére, főként falusi viszonylatban, Gergely Sándor ehhez a mű-fajhoz nyúlt, hogy a szocialista átalakulás útján járó falut bemutassa. Amint az Irodalmi Ujság második számában írja könyvéről: elsősorban az embert keresi a faluban, az átalakulást végrehajtó és az ez ellen acsarkodó embert ért hatásokat. Ad szociográfiai leírásokat, adatokat is, de munkája nem véss ezek felsorolásába. Jól választotta meg típusait, akiket bemutat. Ír kulákról és papról, de emellett nagyon helyesen, „mennység“ és súly szempontjából is az új típusú ember áll a középpontban. Pl. egyik legszebb írása Odor Zsigmond párttitkár-ról szól.

Gergely Sándor nemcsak egy vidék, vagy országrész fejlődésének állomásait, embereit és problémáit ragadta meg a Győr-Soproni megyei falu életében. Az egyedi jegyeitől eltékvintve, érvényes ez a kép az egész ország paraszti fejlődését illetően.

Azonban ugyanazt a kérdést állíthatjuk szembe ezzel a könyvvel is, amit Illés Béla az Irodalmi Ujság hasábjain Máté György írásainak gyűjteményes kiadásával kapcsolatban tett. S ez a jogos kérdés: miért nem regényben ábrázolta mindezt Gergely Sándor? Művészi eszközei képessé tennék erre is. S a jó regény mindig jobban, maradandóbban ülteti az olvasóba a valóságot. Erre az említett cikkben sem ad választ. Vonzó, hű és friss kép, amit nyújt, de — ismételtén — szívesebben olvastunk volna nagyobb igényű könyvet Gergely Sándor tollából.

TOLNAI PÉTER

SZABÓ PÁL: TÁVASZI SZÉL. (Athe-naeum.)

„Ezerkilencszáznegyvenöt, március közepe. — Lehet, hogy pár nappal még előtte vagyunk, de az is lehet, hogy egy pár nappal már utána vagyunk, összekuszálódott az idő a pusztán, de ezidáig hiába próbálta akárki, hogy helyre zökkentse.“ — Így kezdődik Szabó Pál regénye, bemutatja Vátyon-pusztát, ahol a parasztlak most kezdenek felocsúdni. Elmentek a nadrágos emberek, elszaladt mindenki, aki csak úrnak hitte magát. Maradt a paraszt és kezdik megszokni a szabadságot, az új életet. Nem is kaptak hirtelen észbe, mindenki a maga dolgával törődött, mert hiszen idő kell ahhoz is, hogy aki béres volt egész életében, egyszerre csak azt vesze észre, hogy eltűnt az, aki neki eddig parancsolgatott.

Egy márciusi késő délutánon a legki-